

Zapis s prvega foruma učečih se odraslih v Sloveniji

Prvi forum učečih se odraslih v Sloveniji je potekal 27. septembra od 14. do 17. ure v prostorih Andragoškega centra Slovenije (ACS), na Šmartinski 134a v Ljubljani. Dogodek je bil organiziran v okviru jubilejnega Tedna vseživljenjskega učenja (TVU) 2005.

Na forumu se je zbralo 25 udeležencev:

- 14 dobitnikov priznanj ACS iz preteklih let: Marija Debelak (dobitnica priznanja ACS 1997), Alenka Golob (1998), Milena Miklavčič (1999), Marino Kačič (2000), Borut Holy (2000), Nevenka Jelen (2000), Štefan Huzjan (2000), Marjan Račnik (2001), Vera Brgoč (2002), Dušica Kunaver (2002), Dolores Novak (2003), mag. Viktorija Bevc (2003), mag. Ljudmila Marta Šemerl-Šmid (2004), dr. Srečko Zakrajšek (2004);
- 3 dobitniki priznanj ACS v letu 2005: mag. Silvo Šinkovec, Boris Bregant, Igo Gruden;
- gospa Regina Terzič, ki je o pripravah na forum brala v Noviškah in izrazila željo, da se nam pridruži;
- spremljevalka Vere Brgoč, spremljevalka Marina Kačiča in mama Dolores Novak;
- predstavnice ACS: mag. Zvonka Pangerc Pahernik, Slavica Borka Kucler, Nevenka Kocijančič, Petra Javrh.

Program:

- Kratka predstavitev Andragoškega centra Slovenije (ACS), projektov TVU in IntALWinE (delovna skupina Glas učečih se) – poročala je Zvonka Pangerc Pahernik
- Vtisi z mednarodnega foruma (oktober 2004) ter študijskega obiska (maja 2005) v Angliji - poročala je Dušica Kunaver
- Predstavitev sodelujočih – vsi udeleženci
- Zamisel foruma učečih se odraslih po zgledu Velike Britanije in vidiki slovenskega foruma – predstavila je Zvonka Pangerc Pahernik
- Ali forum potrebujemo in kako naj bi deloval? (namen, cilji, način delovanja, oblika sodelovanja, vodenje, podpora ACS, možnosti financiranja ipd.) – vsi udeleženci
- Sklepi

Predstavnica ACS, Zvonka Pangerc Pahernik, je pozdravila navzoče in se zahvalila za njihov prijazen odziv na pobudo o vzpostavitvi slovenskega foruma učečih se odraslih. Poudarila je, da so tako na mednarodni kot tudi na državni ravni okoliščine zrele za razvoj te pobude:

- Memorandum o vseživljenjskem učenju (2000), za njim pa vsi nadaljnji strateški dokumenti na področju izobraževanja in usposabljanja postavljajo v središče pozornosti učečega se posameznika in njegove potrebe. Da ta pobuda ne bi ostala zgolj na deklarativni ravni, se morajo za njeno uresničevanje zavzemati tudi učeči se sami.
- V okviru evropskega projekta IntALWinE (Grundtvig 4) je bilo oktobra 2004 organizirano prvo srečanje mednarodnega foruma s predstavniki iz 14 evropskih držav, leto za tem pa še študijski obisk britanskega festivala učenja. Britanski kolegi so ob obeh priložnostih z udeleženci podelili svoje izkušnje z oblikovanjem in delovanjem nacionalnega foruma, ki bo v Veliki Britaniji prerasel v združenje odraslih učencev. Ti dogodki so v nekaterih državah spodbudili prizadevanja za vzpostavitev nacionalnih forumov učečih se odraslih.
- V Sloveniji je s Tednom vseživljenjskega učenja (TVU), še zlasti pa prek instituta 'priznanja ACS za izjemne učne in strokovne dosežke', prav tako postavljen v ospredje učeči se posameznik, ki s svojim zgledom motivacijsko deluje ne le v svojem najožjem okolju, temveč tudi v najširši javnosti. V letih 1997-2005 smo tako izbrali 113 primerov dobre prakse, od tega jih je približno polovica posameznikov, ki so prejeli priznanje ACS bodisi za lastno učenje bodisi za strokovno delo, ki podpira učenje drugih. TVU 2006 bo namenjen praznovanju 10. obletnice podeljevanja priznanj. Vlogi učečih se odraslih bomo namenili veliko pozornost in to je lahko tudi odskočna deska za uveljavitev foruma.

- Letošnji TVU poteka v znamenju Evropskega leta državlanske kulture. Krepiti vzajemne povezave med vseživljenjskim učenjem in dejavnim državljanstvom je namenjen tudi letošnji, deveti andragoški kolokvij na temo *Z vseživljenjskim učenjem do aktivnega državljanstva*. O prizadevanjih za vzpostavitev slovenskega foruma bomo poročali v delavničnem delu kolokvija, pričakujemo pa tudi odzive priznanih strokovnjakov, ki bodo s svojimi pogledi in izkušnjami lahko prispevali k zastavljenemu procesu vpeljevanja demokracije v izobraževanje odraslih.

V nadaljevanju srečanja je Dušica Kunaver, predstavnica Slovenije na že omenjenih mednarodnih dogodkih, na kratko poročala o svojih vtisih (več o tem v Novičkah, december 2004 ter julij-avgust 2005). Sledila je predstavitev vseh udeležencev, ki so govorili tako o svojem osebnem kot tudi strokovnem življenju, poudarjali pa so pomen radovednosti, vztrajnosti, ustvarjalnosti, iskanja inovativnih rešitev in izbiranja neuhojenih poti, na katerih je učenje njihov stalni spremljevalec. V skupini se je ob teh predstavitev razvilo izjemno dialoško vzdušje, ki nas je potrjevalo tako v naših različnostih kot tudi v podobnostih. Medtem ko so nekateri udeleženci poudarjali predvsem svoje učenje za ustvarjalno delovanje na različnih področjih, so drugi razodevali povezavo med lastnim učenjem in poučevanjem ali kakšnim drugim načinom spodbujanja učenja drugih (v medijih, s prevajanjem, v društvih...). Pri tem so bile omenjene nekatere ciljne skupine, kot npr. starejši, odrasli s posebnimi potrebami, izseljenci, podeželsko prebivalstvo in drugi, katerih pravice do učenja, prilagojenega njihovim potrebam in okoliščinam, bi bilo treba zagovarjati in uveljavljati. Nasploh smo ugotovili, da se lahko vsi vživimo v vlogo učečega se, obenem pa mnogi delujemo tudi kot poklicni ali 'poklicani' učitelji. Na sestanku se je zaradi izjemne odprtosti meja med 'učenci' in 'učitelji' povsem zbrisala, kar je tudi skladno s poslanstvom foruma.

V drugem delu sestanka je Zvonka Pangerc Pahernik predstavila zamisel o forumu. Ta naj bi pomenil obliko povezovanja in občasnega srečevanja ljudi, predanih vseživljenjskemu učenju. Druženje enako naravnanih ljudi z namenom, animirati javnost in odgovorne strukture v državi za sprejemanje ustreznih ukrepov za razvijanje in spodbujanje vseživljenjskega učenja in izobraževanja po meri ljudi. Sporočila in priporočila skupine naj bi dosegala različne ciljne skupine, glas učečih se naj bi tako postal bolj slišen in vpliven. Člani foruma naj bi s svojimi izkušnjami, stališči, predlogi in pobudami nagovorili:

- najširšo javnost (možen način delovanja so nastopi v medijih, saj dosedanje izkušnje kažejo, da so najboljši zagovorniki izobraževanja in učenja učenci sami; v preteklih letih je ACS sodeloval z vsakoletnimi dobitniki priznanj, ki so bili za medije zelo privlačni sogovorniki, v prihodnje pa bi v medijsko nastopanje – zlasti v času TVU – vključili širši krog učečih se, za takšno delovanje pa bi bilo treba organizirati primerno usposabljanje);
- učno (še) nedejavne in morebitno dejavne (to sta ciljni skupini, ki ju ACS s svojimi promocijskimi ukrepi najteže doseže, medtem ko se je potrdilo, da imajo člani potencialnega foruma lažji dostop do njih, saj se z njimi srečujejo v svojih okoljih);
- strokovnjake in politike na področju izobraževanja (forum učečih se odraslih naj bi vnesel v izobraževanje odraslih več demokracije; odrasli učenci naj bi pridobili priložnost, da sooblikujejo okoliščine svojega izobraževanja, zato bi bilo smiselno, da postanejo člani oziroma obiskovalci strokovnih svetov in drugih organov, ki delujejo na področju izobraževanja odraslih);
- izvajalce izobraževalnih programov (tudi v tem primeru gre za soustvarjanje okoliščin izobraževanja oziroma za njihovo prilagajanje potrebam udeležencev).

Sledila je razprava, ki se je po eni strani dotaknila konkretnih problemov, s katerimi se srečujejo učeči se oziroma tisti, ki spremljajo njihovo učenje; ti prispevki so nas potrdili v spoznanju, da forum, ki bi lahko sprožil širšo razpravo in spodbudil iskanje primernih rešitev na področju vseživljenjskega učenja, resnično potrebujemo. Po drugi strani so nekateri člani poudarjali, da se je treba osredotočiti na sam forum, na možnosti njegove vzpostavitve ter delovanja v Sloveniji. Medtem ko tudi zanje smiselnost foruma ni vprašljiva, pa so opozarjali

na to, da naziv 'forum' morda ni najprimernejši, vsekakor pa je treba konkretnije opredeliti namen in pravila delovanja te skupine.

Povzemamo še nekatere druge zanimive misli iz bogate razprave:

- Poučevanje tujih jezikov za starejše bi se moralo približati potrebam le-teh; zanje je pomembno znanje jezika za vsakodnevno življenje, zato ni smiselno poudarjati slovnice; pri starejših/upokojencih je izjemnega pomena to, da čutijo, da jih tisti, ki poučujejo, spoštujejo (Regina Terzič)
- Tudi pri poučevanju (jezikov) mladih vsebine preveč odstopajo od tega, kar resnično potrebujejo (Vera Brgoč, Dušica Kunaver);
- vse premalo je domovinske vzgoje, zavedanja lastnih korenin (Vera Brgoč, Dušica Kunaver)
- Ohranja se pojem učenja kot nečesa silno resnega, strogega; vlogo učitelja bi bilo treba zmanjšati, zrahljati, tako da bi bil učitelj veliko bolj organizator in animator učečih, ljudem pa učenje približati, tako da vsebine povežemo z življenjem; to je težko dosegljivo prek medijev, saj takrat nagovarjaš vse ciljne skupine; več učinka imajo sporočila (npr. za vaško okolje), ki so ciljni skupini prilagojena; poiskati je treba prijazen način učenja/poučevanja, ki bo ljudi pritegnil, ne pa jih odganjal; v okolju je tudi smiselno poiskati stara znanja ter ljudi, ki jih obvladajo in so jih pripravljeni posredovati drugim (Milena Miklavčič)
- Smiselno je delovati v manjših skupinah in se prilagajati lastnostim teh ciljnih skupin; znanje mora biti uporabno, treba ga je udejanjati, pomemben je pogum, da se stvari lotiš; prek medijev bi lahko poskušali vnesti vseživljenjsko učenje v družino kot temeljno celico (Marjan Račnik)
- Treba je poiskati konkretne možnosti delovanja v forumu – ena takih je, da bi člani foruma (dobitniki priznanj) v svojih okoljih pridobivali predloge za nove dobitnike priznanj; vprašanje je, ali naj bo forum namenjen zgolj izmenjavi mnenj in izkušenj znotraj skupine ali naj bo delovanje širše – dobro bi bilo imeti svoje predstavnike v nekaterih telesih odločujočih strokovnih, državnih in lokalnih struktur, smiselno bi bilo tudi vzpostaviti spletno stran in na njej objaviti zanimive programe (Viktorija Bevc)
- Konkretna naloga, ki bi jo lahko forum uresničil, je obeležitev Evropskega dneva jezikov (26. september); temu dnevu je bila letos posvečena premajhna pozornost, četudi je večjezičnost velikega pomena za majhno deželo, kot je Slovenija (Ljudmila Marta Šemerl-Šmid);
- Forum naj bi deloval tako, da bi vsak kar najširše deloval na lastnem področju, obenem pa bi si izmenjevali izkušnje; ena pomembnejših nalog je, kako spoznanja iz neformalnega izobraževanja prenesti v javno-veljavno izobraževanje, kako povezati prakso s teorijo in kako v javnoveljavnem programu usposabljači za konkretne naloge - primer Inštituta in akademije za multimedije (Slavica Borka Kucler);
- Forum je nedvomno smiselno vzpostaviti, vendar je treba največ pozornosti posvetiti strategiji njegovega delovanja; ime 'forum' morda ni najprimernejše; treba je priti v politične kroge, kar je težko doseči; glede na to, da je naslednje leto volilno leto, bi bilo treba še letos izdelati strategijo in jo začeti uveljavljati; za Slovenijo so značilni ekstremi (npr. zelo uspešni učenci na raznih tekmovanjih v tujini, po drugi strani pa velik delež mladih brez dokončane osemletke) – treba bi bilo poiskati razloge za te ekstreme in nakazati rešitve (Boris Bregant);
- Šolski sistem je, kakršen je, lasten mu je boj za učinkovitost, naloga foruma pa bi med drugim bila, da opozori, da je poti do učinkovitosti veliko – o tem bi bilo treba seznanjati različne ciljne skupine, navduševati ljudi ter pospeševati procese, ki ljudi bogatijo, ne pa delajo pasivne; šolo bi bilo treba 'napasti', taka, kot je, propada, v šolah so potrebni varnostniki, množijo se samomori mladih... (Štefan Huzjan)
- Forum je smiselna oblika druženja; treba je oblikovati stališča o tem, kako nastopiti kot civilno družbeno gibanje v odnosu do države; šole kot take ni mogoče ukiniti; nastopanje prek medijev je v redu, vendar pomeni delovanje 'od zgoraj navzdol', učinkovito pa je le, če obenem poteka proces 'od spodaj navzgor'; v tem primeru govorimo o mreženju,

katerega namen je druženje, oblikovanje in posredovanje mnenj; največ se da narediti z zgledom, veliko manj pa z apeli. Slovenci se zdijo alergični na besedo učenje, izobraževanje, zato je treba najti pravi jezik, primernejše besede, ki bi pritegnile; priznavanje neformalno pridobljenih znanj – to bi bila koristna tema za forum; treba pa je opozoriti tudi na potencialni negativni vidik vseživljenjskega učenja – treba je izpostavljati njegov pomen za boljšo kakovost življenja in ne zgolj njegovo vlogo pri večanju zaposljivosti (Marino Kačič)

- Treba je spremeniti miselnost ljudi, saj ima povprečen Slovenec le 9-10 let končanega šolanja in le majhne aspiracije; učitelji imajo vse premalo časa za lastno učenje; v otroštvu bi bilo treba razviti čim več kompetenc, takrat so otroci učljivi; ključno sporočilo je, da se bo treba učiti in delati do smrti, zato bo ta nuja ljudi prisilila v vseživljenjsko učenje; smiselno bi se bilo zavzemati za vpeljevanje vaučerjev, ki bi jih vsak lahko vložil v svoje izobraževanje (Srečko Zakrajšek)
- Izkušnja iz študijskih krožkov kaže, da tisti, ki se navadijo, da so vključeni v neformalno izobraževanje, kar vztrajajo, obenem pa motivirajo še ljudi iz svojega okolja – navdušenci 'okužijo' druge (Marjan Račnik)
- Smiselno je delovati na področju, na katerem si najbolj doma; izmenjava v forumu nas lahko vzajemno bogati, vendar je na lastnem področju (socialno delo) treba previdno vpeljevati elemente izobraževanja, saj so udeleženci različni (Viktorija Bevc)
- Kakšna je konkretna vloga, ki jo lahko odigram v forumu? Sicer podpiram vseživljenjsko učenja, ga živim in širim v lastnem okolju, skratka svoje poslanstvo opravljam pri svojem delu; kakšna naj bi bila ta 'višja' ali 'dodana' vloga v forumu? Kakšna bi bila pravila delovanja foruma? (Borut Holy, Silvo Šinkovec)
- Namen foruma je, da se učeči se odrasli samo-organizirajo, kar pomeni, da sami opredelijo cilje in naloge, ki bi jih želeli uresničevati. Tem vprašanjem bi lahko v letu 2006, ki bo v okviru projekta TVU in ob 10. obletnici podeljevanja priznanj posebej namenjeno učečim se, posvetili ustanovitveno srečanje, morda tradicionalni andragoški kolokvij. Do takrat bi bilo treba pripraviti osnutka izjave o poslanstvu foruma ter ustanovitvene listine oziroma pravilnika (razdeljen je bil prevod britanskih dokumentov); prav tako bi bilo treba izpeljati usposabljanje za javno nastopanje; druge konkretne možnosti so:
  - o Pregledati možnosti, v katera strokovna telesa (npr. Strokovni svet za izobraževanje odraslih) bi se lahko člani foruma vključili in na kakšen način;
  - o Vzpostaviti spletno stran foruma in objavljati gradiva, omogočiti izmenjavo mnenj, primerov dobre prakse ipd.
  - o Oblikovati rubriko v glasilu Novičke ali TVU-Novičke, namenjeno problematiki foruma in temam učečih se odraslih
  - o Se pozanimati za možnosti financiranja foruma (umestitev v letni načrt dela ACS; umestitev v letni načrt izobraževanja odraslih ter v razpis Ministrstva za šolstvo; vključitev v evropski projekt, ki ga na temo forumov pripravljajo britanski kolegi; pridobitev neposrednih sredstev iz EU, sponzorstva, članarine...)

Skratka, možnosti za začetek delovanja foruma je veliko; vsekakor pa bi potrebovali nekoga, ki bi forum vodil; bi kdo želel prevzeti to vlogo? (Zvonka Pangerc Pahernik)

- Treba je imeti profesionalca, ki bi vodil celoten postopek ustanovitve foruma: analiziral bi primere obstoječih forumov v svetu, pripravil zasnovi projekta in osnutke gradiv, vabil udeležence, obenem vabil tudi predstavnike ministrstev; to mora biti profesionalno in ne prostovoljsko in v tej vlogi vidim nekoga iz Andragoškega centra (Srečko Zakrajšek)
- Treba je oblikovati neko formalno obliko foruma, medtem ko so člani lahko promotorji vsak v svojem geografskem in strokovnem okolju; tvorijo mrežo in se vključujejo tudi v javne nastope (Boris Bregant)
- Je že vpet v študijskih krožkih in se v tem trenutku ne bi želel ničemur odpovedati zato, da bi lahko dejavneje nastopal v forumu (Marjan Račnik)

- Forum daje Andragoškem centru pobudo, da oblikuje delovno mesto človeka, ki bi skrbel za forum, opravljal organizacijske naloge, 'držal forum skupaj' (Dušica Kunaver, Marino Kačič)

Sklepi:

- Iz razprave zaključujemo, da so udeleženci naklonjeni zamisli o forumu učečih se odraslih, čeprav se sprašujejo o ustreznosti samega naziva 'forum'.
- Kot skupina, v individualnih pogovorih pa tudi kot posamezniki, so izrazili pripravljenost, da se po svojih močeh in v skladu s primarnim področjem svojega delovanja dejavno vključujejo v dejavnosti foruma po tem, ko bodo te opredeljene in sprejete.
- Prvi slovenski forum učečih se odraslih daje pobudo Andragoškem centru, da zadolži posameznika ali delovno skupino, ki bo postavil/a strokovne temelje foruma, izpeljal/a pripravljalne dejavnosti ter skrbel/a za delovanje in razvoj foruma.
- Med prvimi nalogami je oblikovanje poslanstva in strategije delovanja foruma ter določitev temeljnih pravil. Med nujne naloge šteje tudi zagotovitev ustreznega financiranja na državnih, po možnosti pa tudi na mednarodni ravni.

Udeležencem je bilo razdeljeno gradivo:

- Zgodbe dobitnikov priznanj, udeležencev foruma - objavljene v prejšnjih izdajah TVU-
Novičk oz. na spletni strani TVU, v rubriki Priznanja ACS
- besedilo *Vloga učečih se odraslih pri povečevanju udeležbe v izobraževanju*
- besedilo *Izjava o poslanstvu Foruma odraslih učencev v Veliki Britaniji*
- besedilo *Ustanovna listina Foruma odraslih učencev v Veliki Britaniji*
- paket promocijskega gradiva TVU: TVU-Novičke 1, 2, 3/2005, plakat TVU 2005, vabilo na
slovesno odprtje TVU 2005 (14. oktobra 2005 v Hotelu Mons)
- mednarodna publikacija *I did it my way. Learners journeys in Europe.*

Dokumentacija:

Dogodek je fotografirala Slavica Borka Kucler, Boštjan Jambrek pa je posnel prvi del sestanka.

Pripravila:

Mag. Zvonka Pangerc Pahernik

v sodelovanju s Slavico Borko Kucler in Nevenko Kocijančič

Ljubljana, 11. oktober 2005